

KONJUNKTURRÅDETS RAPPORT

ENKLA REGLER, SVÅRA TIDER

BEHÖVER STABILISERINGS-
POLITIKEN FÖRÄNDRAS?

2012

Anders Vredin (ordf.)
Martin Flodén
Anna Larsson
Morten O. Ravn

SNS FÖRLAG

SNS Förlag
Box 5629
114 86 Stockholm
Telefon: 08-507 025 00
Fax: 08-507 025 25
order@sns.se
www.sns.se

SNS är en oberoende ideell förening som genom forskning, möten och bokutgivning bidrar till att ledande beslutsfattare i politik, offentlig förvaltning och näringsliv kan fatta välgrundade beslut baserade på vetenskap och saklig analys.

Konkurrensrådets rapport 2012

Enkla regler, svåra tider – behöver stabiliseringspolitiken förändras?

Anders Vredin, Martin Flodén, Anna Larsson och Morten O. Ravn

Första upplagan
Första tryckningen

© 2012 SNS Förlag och författarna
Omslag och grafisk form: Patrik Sundström
Tryck: Elanders Sverige AB, 2012

ISSN 1652-8050
ISBN 978-91-86949-13-6

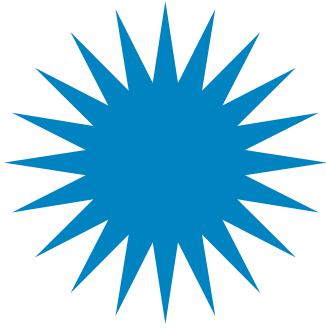

Förord 7

- 1 Den ekonomiska krisen i Sverige och omvärlden 9
Sammanfattning av rapporten 32
- 2 Regler för ekonomisk politik 38
- 3 Sparande och investeringar 74
- 4 Utmaningar för finanspolitiken 104
- 5 Utmaningar för penningpolitiken 144

Referenser 182

Författarna 191

Förord

De senaste årens ekonomiska kris i Europa och USA föregicks av en ganska lång period av synbarligen god ekonomisk utveckling. Tillväxten var relativt hög och stabil jämfört med tidigare erfarenheter. En bättre stabiliseringspolitik uppfattades ha bidragit till detta. Men de senaste erfarenheterna har lett till att utformningen av finans- och penningpolitiken, både före och under krisen, har ifrågasatts i allt högre grad. För att undvika en återgång till de makroekonomiska problem som utmärkte 1970- och 1980-talen kommer det att behövas omfattande reformer både i USA och Europa.

Situationen i Sverige är väsentligt annorlunda nu än den var för tjugo år sedan. I samband med krisen i början av 1990-talet gjordes en rad förändringar av den ekonomiska politiken som bidragit till att Sverige drabbats förhållandevis lindrigt av den senaste krisen. Framför allt infördes nya regler för finanspolitiken. Reglerna har skapat större balans mellan offentliga utgifter och inkomster och mindre statsskuld. Detta är ett viktigt skäl till att Sverige i dag befinner sig i ett bättre läge än många andra europeiska länder. Att Riksbanken fick ökad självständighet och uppgiften att fokusera penningpolitiken på att uppnå låg och stabil inflation har också bidragit till ökat förtroende för den svenska ekonomiska politiken.

Ändå har kritik riktats mot finans- och penningpolitiken även i Sverige. Både regeringen och Riksbanken har kritiserats för att inte ta tillräcklig hänsyn till det låga resursutnyttjandet och den höga arbetslösheten. Under den senaste krisen har det också blivit uppenbart att det stabiliseringspolitiska ramverket måste kompletteras med nya regler för hur de finansiella marknaderna ska övervakas.

När nya regler för den ekonomiska politiken ska utformas – i Sverige, likaväl som i euroområdet och USA – står beslutsfattarna inför en avvägning mellan trovärdighet och flexibilitet. Hur utformar man enkla och tydliga regler för den ekonomiska politiken så

att den inte skapar problem i form av ständiga budgetunderskott, arbetslöshet och hög inflation? Och hur kan man samtidigt behålla tillräcklig flexibilitet för att kunna motverka olika typer av störningar inom ramen för sådana regelverk? Det finns skäl för en grundlig diskussion om detta även i Sverige. Det är mot denna bakgrund vi valt att ge 2012 års rapport från SNS Konjunkturråd temat »Enkla regler, svåra tider – behöver stabiliseringspolitiken förändras?«.

Vi vill tacka forskningsassistent Rickard Hammarberg för all hjälp under arbetet med rapporten. Konjunkturrådets arbete har också underlättats av konstruktiv kritik och kommentarer från Harry Flam, Andreas Westermarck, Nils Gottfries, Anne-Marie Pålsson och Lars Frisell. SNS bad dem granska var sitt kapitel och de deltog alla i en halv dags diskussion om hela rapporten. De ska givetvis inte lastas för eventuella kvarvarande brister i rapporten. Bokens författare ansvarar helt och hållet för de analyser, slutsatser och förslag som presenteras. SNS som organisation tar heller inte ställning till dessa. SNS har som uppdrag att initiera och presentera forskningsbaserade analyser av viktiga samhällsfrågor.

Tack också till Gabriella Stjärnberg på SNS Förlag som hantlerat produktionen av rapporten och till Jan Wallanders och Tom Hedelius Stiftelse som gjort arbetet med Konjunkturrådsrapporten möjligt genom finansiellt stöd.

Stockholm i december 2011

ANDERS VREDIN

Ordförande i 2012 års Konjunkturråd och

Vd, SNS 2010–2011